

Fejes Tibor - Papp Dávid*

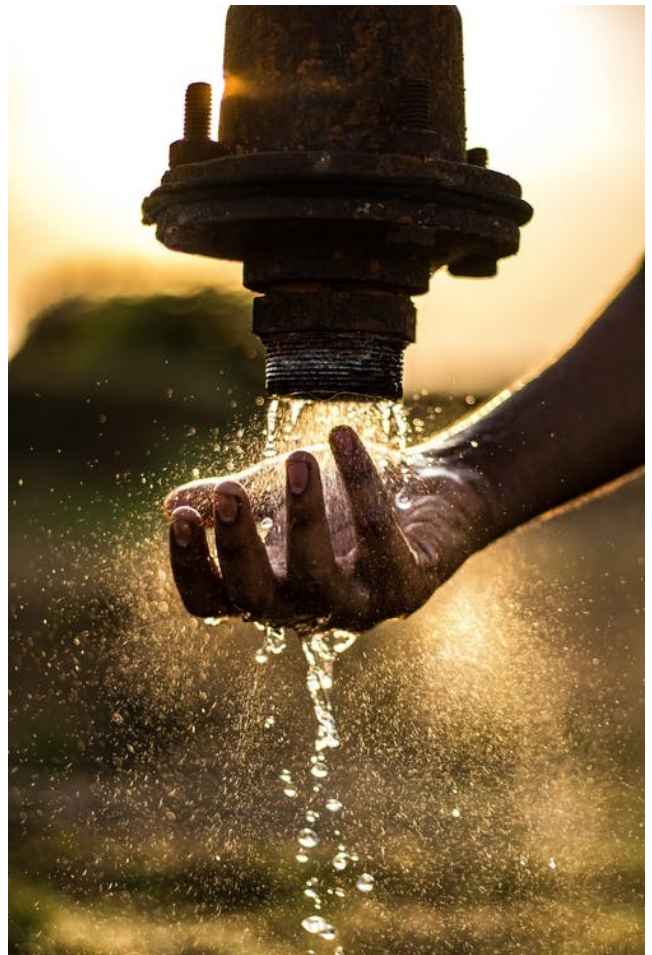
Lehet-e kék a zöld? - Klímabarát kötvények a vízgazdálkodásban

A pénzügyi szektor egyre nagyobb szerepet vállal korunk környezeti problémáinak megoldásában. A gyorsan terjedő zöld kötvények ma már a fenntartható gazdasági tevékenységek széles skáláját finanszírozzák. Viszonylag kevés zöld tőke áramlik viszont a fenntartható vízgazdálkodásba, bár egyre több a jó nemzetközi példa. Ezekből Magyarországon is érdemes ihletet meríteni, hiszen a hazai vízgazdálkodás technikailag fejlesztésre szorul, pénzügyileg fenntarthatóvá kell tenni víziközműveink működését és jelentősen javítani azok állapotát.

A pozitív társadalmi és környezeti hatású finanszírozási formák lassan másfél évtizede jelen vannak a pénzügyi piacokon. 2007-ben jelentek meg először a – ma már sokak számára ismerős – zöld kötvények, amelyek kapcsán a kibocsátó a pénzügyi teljesítés mellett egy meghatározott környezeti cél, például energiahatékonysági fejlesztés megvalósítására vagy támogatására vállal kötelezettséget.

A zöld kötvények kihelyezése a globális klímavédelmi törekvések és a befektetői zöld szemlélet térnyerése által igen dinamikus alakul. Világszinten nézve, a tavalyi rekordmennyiségű kibocsátás 259 milliárd dolláros összértékével valamivel több mint 50 %-os növekedést jelent 2018-hoz képest. Viszonyítási alapként érdemes megjegyezni, hogy a 2019. évi összes zöld kötvény kibocsátás már egy közepes méretű fejlett gazdaság, például Portugália éves nemzeti bruttó össztermékével egyenértékű. A piac hajtóerejét a nyugat-európai, szuverén, illetve magánkibocsátók adják. Közép-Európában a lengyelországi kibocsátások méltóak említésre, de idén hazánkban is megjelent ez a finanszírozási forma mind az állami, mind a vállalati finanszírozás terén.

A felhasználási célokat tekintve, jelenleg a zöld kötvények által mozgósított tőke közel egyharmada zöld energia beruházásokat, nap-, szél- és vízerőművek telepítését, illetve a kapcsolódó hálózat és más infrastrukturális fejlesztéseket finanszírozza. Ezt a területet szorosan követi az épületek energia- és erőforráshatékonysági felújítása és fejlesztése, és ettől valamivel lemaradva a szállítmányozás és közlekedés ágazat károsanyag kibocsátását javító felhasználások. Negyedik helyen a fenntartható vízgazdálkodás áll, amire ma a zöld források csupán 9 %-a jut.

Fotó: Nitin Sharma/Pexels.com

A zöld kötvények 2019-es dinamikus felfutásából a vízgazdálkodás a többi területhez képest csekélyebb mértékben részesült, ezáltal az abszolút részaránya csökkent. Mindez annak ellenére történt így, hogy túlzás nélkül állítható, hogy a víz a legkritikusabb természeti érték és erőforrás mind társadalmi, mind gazdasági szempontból.

A zöld kötvények beruházási területei (2019. évi kibocsátások)

Forrás: Climate Bonds Initiative

A zöld kötvények a vízgazdálkodás szolgálatában

A fenntartható vízgazdálkodásra fordított zöld kötvényforrások mérsékeltebb növekedésének oka több tényezőben keresendő. A vízerőforrások jellegzetesen közjavak; a tulajdonviszonyok nehezítik a gazdasági megtérülést elváró üzleti modellek alkalmazását és elterjedését. Sok esetben a beruházások előnyei nem a beruházást végzőnél jelentkeznek közvetlenül, hanem valahol máshol, vagy csak a távoli jövőben (gondoljunk például egy ártéri terület ökológiai helyreállítására). Ezért a vízgazdálkodás tipikusan közösségi (állami, önkormányzati stb.) feladat, amely finanszírozásához a legtöbb országban eddig jellemzően nem tőkepiaci megoldásokban gondolkodtak.

A Climate Bonds Initiative, a zöld kötvények mobilizálását célul kitűző nemzetközi szervezet 2018-ban vezette be teljeskörűen a fenntartható vízgazdálkodáshoz kapcsolódó kritériumokat zöld kötvény tanúsító keretrendszerébe. Ezt tekinti a szakma jelenleg a legjobb nemzetközi gyakorlatnak. A nevezett kritériumok az ember által épített vizes infrastruktúra mellett a természet által alkotott rendszerek (tavak, folyók, vízgyűjtők, talajvíz) és a kettőt kombináló úgynevezett hibrid infrastruktúra fejlesztését hivatott beruházásokat vizsgálja.

Ezen beruházások végső célja a tiszta víz kitermelése, tárolása, kezelése, és elosztása üvegházhatású gázok kibocsátásnak kiküszöbölése mellett, továbbá a klímaváltozás káros következményeihez

való alkalmazkodási képesség javítása. Ez utóbbira példa az árvíz- és aszályvédelem, amelynek fontossága a jövőben a klímaváltozás hatására jelentősen növekedni fog.

Innovatív külföldi megoldások

Kritikus fontossága miatt a világ összes nemzetének szüksége van vízgazdálkodással kapcsolatos beruházások megvalósítására, s persze vannak olyan földrajzi adottságokkal rendelkező országok, ahol a vízzel kapcsolatos kihívások orvoslása még sürgetőbb. Következésképp bármely égtáj felé indulunk is el, izgalmas példákat találunk vizes zöld kötvény kibocsátásra, mint megoldásra.

A Nordic Investment Bank, az északi és balti országok befektetési bankja 2 milliárd svéd korona (70 milliárd forint) értékben bocsátotta ki az Északi-Balti Kék Kötvényt. Ennek elsődleges célja a szennyvízkezelés javítása, a vizek szennyezésének megelőzése és a klímaváltozás vízzel kapcsolatos következményeihez történő alkalmazkodás elősegítése.

Az Egyesült Államokban San Francisco és Washington DC városok önkormányzatai is ebben a pénzügyi termékben találták meg a fenntartható esővíz és a szennyvízkezelés javítását célzó beruházások megoldását. Afrikában Fokváros bocsátott ki elsőként hasonló terméket, amelynek célja a város vízhiányának orvoslása. Az Ázsiai Fejlesztési Bank pedig néhány hónapja jelentette be a 20 milliárd dolláros (6,3 milliárd forint) zöld kötvény kibocsátását. Az ebből befolyt összeg Grúzia fővárosának, Tbiliszinek vízellátását és szennyvízelvezetését hivatott fejleszteni.

Magyarországi helyzet és alkalmazási lehetőségek

Ahogy a világ legtöbb pontján, idehaza is kihívást jelent a szennyvízkezelés javítása, édesvizeink szennyezésének megelőzése és a vízgazdálkodás fenntarthatóságának fejlesztése. Ráadásul Magyarországot az európai átlagnál jobban veszélyezteti a klímaváltozás az ország vízföldrajzi adottságainak köszönhetően.

Az éghajlatváltozás okozta nehézségek idővel egyre inkább előtérbe kerülnek, de a kezdeti kihívások már ma is érzékelhetők: hazánkban az elmúlt 110 évben a csapadék mennyisége 10 %-kal csökkent, az eloszlása pedig jóval rendszertelenebbé vált. Harminchét vízfolyásunk az év bizonyos szakaszában teljesen kiszárad. A csapadékeloszlás egyenlőtlenebbé válása és az aszályos időszak elhúzódása miatt egyes területek az elsivatagosodás útjára lépnek és ezáltal a víz, mint erőforrás felértékelődik.

Noha elterjedt nézet, hogy Magyarország „víznagyhatalom”, sajnos az egyik legfontosabb mutatót, az egy főre eső belső megújuló vízkészleteinket tekintve csak a 149. helyen állunk a Világbank 182 országot felölelő adatbázisa szerint. Ennek oka, hogy a magyar vízvagyon 95 százalékban külföldről érkezik hazánkba. Ebből kifolyólag minden csepp vizet meg kellene tartanunk. A hazai vízgazdálkodás azonban technikailag fejletlen, a víziközműveink működése pénzügyileg fenntarthatatlan és a rendszerek állapota sok esetben kritikus.

A beruházások szükségessége tehát nem kérdéses, de a formája annál inkább. A nemrégiben kibocsátott hazai zöld kötvények sikerességét figyelembe véve, ezek a pénzügyi instrumentumok fontos részét képezhetnék a hazai vízgazdálkodási helyzet javításának.

Keretes: Egy különleges instrumentum: a kék kötvények

Még kevésbé ismert a zöld kötvények által inspirált, újfajta fenntarthatósági értékpapír, a kék kötvény. Míg a zöld társai által bevont források tipikusan alacsony karbonintenzitású technológiák alkalmazását finanszírozzák az energiatermelés, épület-energihatékonyság és logisztika területén, addig a kék kötvények esetében a forrásfelhasználás célja a tengerparti élőhelyek, tengeri fajgazdagság, halgazdálkodás és az attól függő nemzetgazdaságok hosszú távú fenntarthatóságának elősegítése.

Globális viszonylatban a tengerek és óceánok nagyobb arányban részesülnek az üvegházhatású gázok kibocsátásának negatív környezeti hatásaiból, mint a szárazföldek, illetve rendkívül fontos szerepet töltenek be a föld éghajlatának stabilitásában. A globális felmelegedés a tengeri víz hőmérsékletének növekedésén, és a víz kémiai összetételének átalakulásán keresztül olyan kritikus változásokat idéz elő, mint a tengerszint emelkedése, a tengeri áramlatok eltérése, erősödő viharok és a tengeri biodiverzitás csökkenése.

A tengeri ökoszisztéma leépülése fizikai-, gazdasági- és élelmiszer-ellátási kockázatot jelent a helyi, regionális és globális közösség számára. A tengerek és tengerpartok védelme, rehabilitálása és fenntarthatósági elvek szerinti kezelése hangsúlyos a klímavédelemi akciótervekben. A kék kötvény koncepciót így az ezirányú befektetői tudatosság és érdeklődés fokozására alakították ki.

Kék kötvényt elsőként a Seychelles-szigetek bocsátott ki 2018-ban. Pusztán piaci alapú kibocsátásról nem beszélhetünk; a jegyzés jelentős hitelminőség-javító eszközökkel vált lehetővé. A kis névértékből adódóan inkább demonstrációs projektként felfogható kezdeményezés a 155 szigetből álló szigetcsoport gazdaságának egy rendkívül fontos szegmensét célozta meg.

A szigetcsoport exportjának 95%-a ugyanis halászati termék és a halgazdaság a teljes népesség 17%-át foglalkoztatja. A kötvény által megteremtett forrásokat a védett tengerpartok arányának növeléséhez, halászati és az óceánhoz kötődő cégek fejlesztéséhez használják fel.

*A szerzők az MNB Fenntartható pénzügyek főosztályának vezető szakértői

„Szerkesztett formában megjelent a Pénzcentrum oldalán 2020. november 19-én.”